

P 455
4/34

ЗЕНИТ

Садржај
Sommaire

Љубомир Мицић: Нова Уметност — Adolf
Loos: Architecture Vivante — Revues: Часо-
писи: Књиге: Livres — Le zenitisme Belge:
Vander Cammen: Tempete — Rudolf Belling:
Maquette — Andra Jutronic: Na pitanje odgovor
— Војислав Авакумовић: Благо онима који
су луди — Branko Ve Poliansky: Rebelle toi
— Архитект П. Т.: Нов систем грађења —
Mendelsohn: Ајнштајнова кула — M. Seuphor:
Cri No 6* — Стеван Живановић: Госпођи
Европи у албум — F. R. Behrens: Nachge-
holtes Liebeslied — Marijan Mikac: Kupanje
Barbarogenija — Jo Klek: Рекламе — A. B. C.:
Модерна реклама — Максим Горки: Поводом
Револуције — Jo Klek: Крчма — Макроскоп
— Зенитизам у свету — Зенитисти на међу-
народним изложбама — Међународне анкете
— Јубиларна изложба „Ладе“ — Изложба
Мале Антанте жена — Народно позориште
— Умирање Бранислава Нушића — † Валериј
Брјусов — † Виктор Ковачић — Визизам
— Огласи.

Mathusalem de la politique serbe

Једино средство за решавање
политичних криза на Балкану

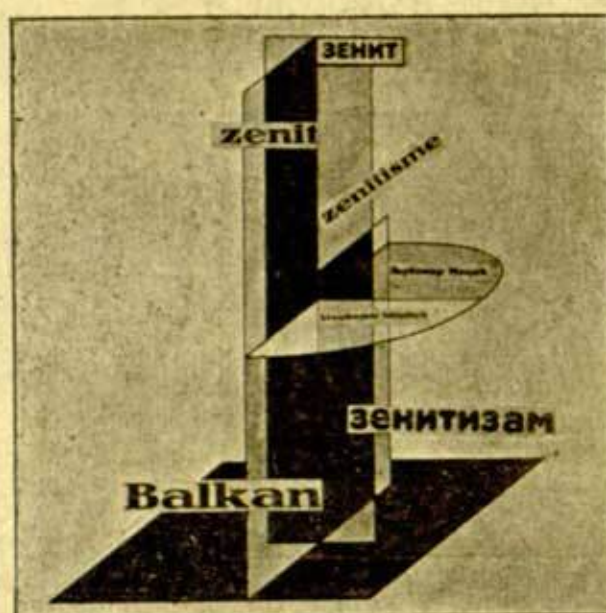
НОВЕМБАР
■ 1924 ■
NOVEMBRE

Бр — 34 — №

ГОДИНА
ANNÉE IV.

Belgrade — Serbie S. H. S. — 36, Obilitchev Venatz 36.

БЕОГРАД — Обилићев Венац 36.

ЗЕНИТ међународни часопис
— календар нове уметности и савременог живота —

уредник и оснивач **Љубомир Мицић**

БЕОГРАД обилићев венац бр. 36

ZENIT revue internationale
calendrier de l'art nouveau et de la vie contemporaine

directeur et
fondateur: **Lioubomir Mitzitch**

BELGRADE obilitchev venatz 36

- Часопис излази једанпут месечно на запрепашћење свих Срба и осталих великих народа без зенитистичког духа.
- Једини часопис у свету који штампа само необјављене рукописе у свим оригиналним језицима на глобусу.
- Годишња претплата 100 динара. Свеска у продаји 10 динара.
- Огласи се примају у свим језицима пошто се Зенит чита у свим земљама свих континената.

- La revue parait chaque moi epatant tous les Serbes et tous les autres grandes nations — sans l'esprit zenitiste.
- La revue est seul dans tout le monde, qui publié les manuscrits inedites et originaux en toutes les langues du globe.
- Abonnement d'un an pour tous les pays etrangers: 40 francs. Prix du numero 4 francs.
- On annonce en toutes les langues parce-qu' on lit Zenit dans tous les pays des tous continents.

ИЗДАЊЕ „ЗЕНИТ“ — БЕОГРАД

EDITION „ZENIT“ — BELGRADE

Љубомир Мицић
— МАНИФЕСТ ЗЕНИТИЗМА —
Цена 3 динара
1 Mitzitch: Manifest du Zenitisme

Ivan Goll
— PARIS BRENNT —
Preis 8 Dinar
2 Goll: Paris brulle

Љубомир Мицић
— КОЛА ЗА СПАСАВАЊЕ —
Цена 15 динара
3 Mitzitch: Chars de sauvetage

Маријан Микац
— ЕФЕКТ НА ДЕФЕКТУ —
Цена 10 динара
4 Mikatz: Effet sur Deffet

Мицић/Архипенко
— НОВА ПЛАСТИКА —
Цена 100 динара
5 Mitzitch/Archipenko: Plastique nouvelle

Бранко Ве Пољански
— ПАНИКА ПОД СУНЦЕМ —
Цена 10 динара
6 Poliansky: Panique sous le soleil

Бранко Ве Пољански
— 77 САМОУБИЦА —
Цена 15 динара
7 Poliansky: 77 suicides

ALEXANDRE C. ECONOMIDES
EN GROS-EXPORT

Exportation des peaux brutes, spécialement peaux d'agneaux des moutons chevrettes et chevres, ainsi que des peaux des veaux e. t. c.

En gros-Export von Roh-Häuten, speziell von Lämmer, Schafen, Ziegen, Zicklein; Ochsen u. s. w. -

38-13 Telephon 38-13

Adresse Tel. — Economides Belgrade

Belgrade -- Sava -- Savsko Pristanište

ИЗВОЗ ЈАЈА И ЖИВИНЕ
БРАЋА Д. МИХАЈЛОВИЋ
БЕОГРАД — КРАЉЕВ ТРГ 21

Телеграм: Душан Телефон 150 и 10-59

EIER U. GEFLÜGEL EXPORT
BRAĆA D. MIHAJLOVIĆ
BEOGRAD
KRALJEV TRG 21

Telegramme: DUŠAN
Telefon: 150 u. 10-59

ВЕЛИКА ТРГОВИНА

ЈЕВТА М. ПАВЛОВИЋ
И
КОМПАНИЈА

БЕОГРАД
Кнез Михајлова бр. 41

препоручује купцима
и потрошачима

ВЕЛИКИ ИЗБОР

свакојврских хартија за писање, цртање
и канцеларије.

У. бр. 7 384/34

НОВА УМЕТНОСТ

(Конференција одржана на отворању прве међународне изложбе у Београду, 9. Априла 1924 — La conference de C. Mijilic au vernissage de la I. Exposition internationale de l'art nouveau à Belgrade 9. Avril 1924)

Није свеједно — старост или младост! Није свеједно — стара или нова уметност. И зато што није свеједно, очигледно, и код нас се је морало одредити, јасно и гласно: за уметност, за стварање, против инфериорности и аматерства. Ми смо се одредили за нову уметност, из дубоко етичких човечних и социјалних побуда.

На нашој страни је **савременост**, по којој смо ми најближе будућности. На нашој страни је **геније**, по коме смо изабрани за израз његовог духа. На нашој страни је **младост**, која ће нас одржати — њојзи хвала!

На страни наших противника је **прошлост**, која је отрцана као Бодлерова блудница или предратна бечка мода. На њиховој страни је **старост**, која је по несретном природном закону запрека сваког напретка. На вашој страни је **друштво**, које заудара као устојала Бара Венеција или стари српски сир из доба Милоша Великога.

Ми смо се морали оградити и против светских традиција и против чађавих духова и против дилетантских легија свих народа, међу свима народима. Има нас на свима континентима. Без икаквих стварних апарата, радијално нас веже заједнички осећај, руководи нас јединствени дух. Сви тежимо заједничком циљу, ка интернационализацији културе. Под једином и као небо широком заставом нових људи, први пут неуморно и заједнички раде песници, сликари, скулптори, музичари, архитекти, филозофи, позоришни и филмски глумци. Никада досада, међу овим уметницима, није било толико другарства и јединственог рада као данас, када су сви везани међународним меридијанима и међународном организованошћу душом и срцем. И без генијалног оживо-творења радиотелеграфије, чији је проналазач такође син ове несрећне земље, (Никола Тесла а не Маркони!) нови уметници везани су колективним духом, који се у дивљем скоку пропиње ка зениту.

Ову значајну реч **зенит**, ископали су из наше костурне земље зенитисти и поставили је као коначни циљ и мету. Наша је тежња проста али тешка, наш рад је мучан али и победоносан.

Пошто смо се усудили бацати клипама на бога и бацати голе наше каменице чак под сунце, ми смо наш нов покрет назвали **зенитизам**. Помоћу њега је наш неизражени народ и наша сива земља први пут постала активни сарадник у стварању једне нове епохе, једног новог ренесанса, једне нове општечовечанске културе и цивилизације. Изволите! Каменујте нас!

Укратко, да поновим, што хоће зенитизам и каква је његова улога у новој уметности света? Понављам: зенитизам хоће да синтетизује нову уметност помоћу балканске стваралачке елементарности и бори се за балканизацију Европе. Ја држим, да су нас и цео свет преварили тзв. европски научници, пошто су наше полуострво без икаквих стварних основа назвали Европа. Европа није ништа друго него продужење Балканског Полуострва. Наша је историјска културна па и политичка мисија, да балканизујемо Европу, свим расположивим средствима.

Надаље, зенитизам жели да сведе све бујице свих покрета у један јединствени слат, па тако уједињен да даје најјачу светлост и највећу снагу. Централизованост снага је економија рада а концентрација рада увек је прогресивна и условљава повећање културне производње. Дакле, зенитизам је тотализатор савременог живота и нове уметности.

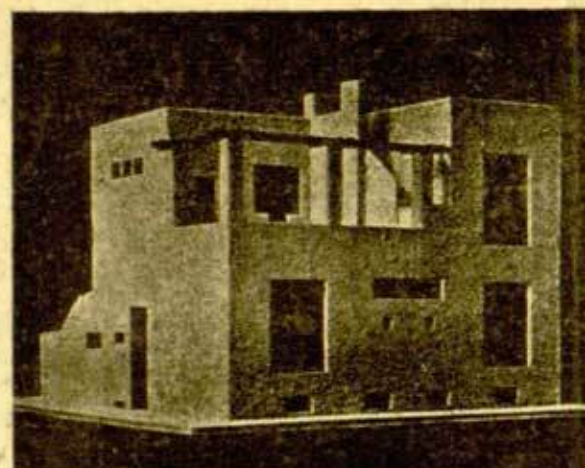
Ми се боримо искрено за оваплоћење наших идеала, упркос свих бруталних запрека и свих људождерских подвала, које су једино средство наших „хуманих“ противника.

Нигде у свету, нова уметност није локалног карактера. Она то не може да буде ради свог општечовечјег нерва а не сме да буде ради свог замаха у времену новог духа и чудотворних нових проналажења, с којима је она тако уско везана. У највећем делу наш нови дух је претеча нових проналажења, како у области технике тако и у области опште науке. Није потребно спомињати Ајнштајна ни Варонова, за које знају већ сем Кордунаша и Шумадинци, нити је потребно спомињати Кандинскога, за кога не знају још ни наши универзитетски професори а ни уображени естетици. Доиста, све је релативно, пошто је глупост свима законима заштићена а ограниченост ума у свима земљама је државни монопол. На њега имају искључиво право политичари и академици, који „воде“ народе и „стварају“ политичке и културне историје. Нама се је већ давно смучило од разних културних историја, које су писали библиотекарски пацови, далеко од свих живота. Та живот може проживети само голи човек са голом душом и голом патњом. Ми смо спознали у људождерским ратним годинама и ово: није живот књига — књиге су лаж! Само живот је истина, пошто у њему није ништа написано. Живот и његова историја не могу се осетити у запрашеним књигама а још мање расте живот у зарђалим тиквама безбројних паразитских писаца, широм света.

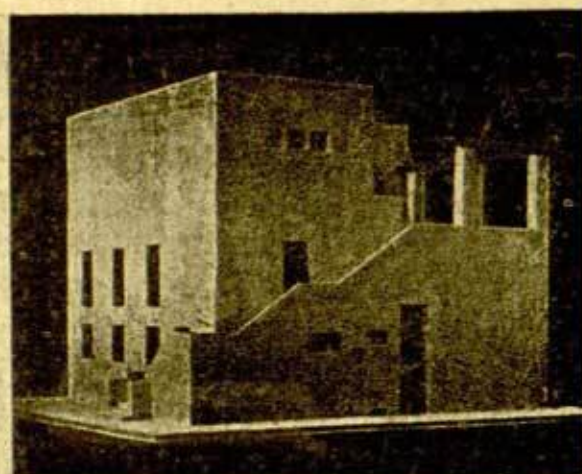
Живот настаје из себе, живот расте из себе, живот умире у себи. Какве књиге? Каква филозофија? Каква уметност? Треба почети све изнова! Нови живот! Нове књиге! Нова филозофија: **зенитозофија**! Нова уметност: **зенитизам**!

Да, нова уметност треба да је живот у животу. Нова уметност мора постати нови живот на старом сферском острву које зовемо глобус. Нова уметност условљена је својим сопственим принципима, својим сопственим законима, независна од закона природе. То је једино исправно и једино тако треба да буде. Зашто? За то, што стојимо на гледишту апсолутног стварања и апсолутног проналажења. Нас не може да задовољи, ниједна, ма и највиртуознија **нопија** живота, ниједно, ма и најмасторскије **фотографисање** у сликарству или којој другој области духовне манифестације. Копија и фотографисање, појмови су јасни и одређени, као што су јасни и одређени појмови: стварање и проналажење. Стварање, проналажење, оригиналност и дело наши су аксиоми, који обухватају све наше напоре. Они су примарни и елементарни, они су једино од нас примењени на уметност свих родова и свих манифестација рада и мисли.

Ко год је знанствено посматрао природу, користећи се најновијим средствима која нам данас стоје на расположењу, видеће, да у целој елементарној и стваралачкој природи нема нигде копије, нити икакве имитације било које друге природе. У тој много помињаној природи, која нам се ставља као вечни непогрешиви ауторитет, има само варијација. Оне су оптички незаметљиве за све оне, који се тако поносно и тако пречесто позивају на природу — не познавајући је ни са једне тачке гледишта од многобројних оних аспеката, с којима баш нова уметност има и те какве везе. Та веза је више научно-ексактне природе него ли оптичке и варљиве. До сада, нова уметност је највише у контакту са науком и њеном ексактном применом, ако не, већ у скорој будућности и са практичном употребом. Једини и доста оправдан разлог, готово општег негирања уметности, лежи само у њеној практичној неупотреби. Другојачије се не дају објаснити многи парадокси, као напр. хитно „признање“ радиотелеграфије, без обзира на њено „разумевање“ и непризнавање нове уметности, која се још неда опипати рукама нити ути-

Adolf LOOS - Paris

Савремена архитектура
Architecture Vivante

литарно применити. А ја вас уверавам, да велики део научних принципа влада у новој уметности, и готово сви њени закони повезани су такозваним научним законима.

Новим уметницима нису непознати закони геометрије, физике, оптике, статике или машинске конструкције. Све су то елементи, који, без икаквог чуђења условљавају свакодневну равнотежу у техници живота — елементи, који су врло омиљели новим уметницима у њиховим делима, поред сасвим реалних предмета из природе: дрва, гвожђа, камена, стакла, мермера, плеха и др. Нови уметници с правом се спремају на изградњу једне велике, нове и боље епохе човечанства. Па кад је свима познато, да је за разумевање науке потребно знање и претходно васпитање, онда дозволите, да је то потребно и за уметност, бар у истој мери, ако не и већој. Чудна је чињеница, да сви људи немају претензија, да буду ауторитативни и свезналици напр. у филозофији или којој фабрици, или у ма којој другој области, док у уметности сваки амал и сваки професор или сваки грађанин без разлике, хоће да има „своје мишљење“ — о неприкосновеној исправности и вредности појединих дела. А још је чудније, што у нашој земљи сами уметници, који стварају уметност, имају мање ауторитета и „право гласа“ од сваког обућара у делокругу свог уваженог заната. Код нас напр. сваки новинарски шегрт долази у могућност да оцењује вредност уметничких дела и кроји несрећну судбину појединим уметницима и људима, који увек стоје изнад њега и изнад своје средине. Они су најдрскији и најпоқваренији кримлари већ и онако давно сатрвене лађе наше културе. (Та књижари одређују данас вредност песничких дела.) И одавде, у име свих оних који деле моје мишљење, протестујем против злоупотребе јавне штампе на штету наших културних мученика без разлике. О њима и када се пише, пише се речником кочијаша, који никада није примењен ни на последњег злочинца. За такве новинске садисте већи је Ландри од свих наших песника, од свих наших сликара, па чак са њиховим написима они бацају у сену и легендарну величину Краљевића Марка као и његовог плагијатора Ивана Мештровића. За њих вреди генерално правило: све туђе је добро или: туђе поштуј своје поплуј! За њих, по сто пута је вреднији сваки инострани порнограф у књижевности, свако мазало у сликарству, сваки верглаш у музици, него и један наш стваралачки дух, који стварно носи најтежи терет, једне од најружнијих судбина у свету. А ако има и таквих, који раде и у балканским дунглама, несебично, по цену свих жртава а можда и последње жртве т.ј. живота, они то чине херојски, пошто је то својствено и достојно оне великомучне земље, чији су синови данас зенитисти, весници једне нове и светлије будућности. Надајмо се!

Свршке се

Љубомир МИЦИЋ — Београд

Revues — Часописи Livres — Књиге

Nous signalons ou commenton seulement revues et les livres envoyés à la notre direction — Бележимо или коментаришемо само оне часописе и књиге, које су слале нашем уредништву.

A. B. C. Thum, Schweiz. Comité des directeurs.
Anthologie. Liège. Georges Linze.
7 Arts. Bruxelles. P. et V. Bourgeois, Flouquet, Maes, Monier.
Blok. Varsovie. M. Szczuka & T. Żarnowerowna.
Bytová kultura. Brno. Dr Boh. Markalous.
Contimporanul. Bucuresti. Iancu & Vinea.
Der Sturm. Berlin. Herwath Walden.
Energie Futuriste. Trieste. Carmelich.
Het Overzicht. Antwerpen. Berckelaers & Peeters.
Index. Roma. A. G. Bragaglia.
L'Esprit Nouveau. Paris. Ozenfant & Jeanneret.
Le Futurisme. Milano. F. T. Marinetti.
Le Théâtre Co-op. Genève. Meyer & Jean - Bard.
Ma. Wien. L. Kassak.
Pismo. Brno. A. Černík.
Philosophies. Paris. Pierre Morhange.
Stavba. Praha. Comité des directeurs.
The Next Call. Groningen. H. N. Werkman.

The Excavations of Andrea Paladio and of Bragaglia House of Art — Edizioni della Casa d'Arte Bragaglia — Roma.
Manuel Maples Arce: Urbe. Super-poema bolchevique en 5 Cantos. Mexiko 1924. La caratula y jos grabados en madera for pintor Jean Charlot.
Adolf Magder: Les Grandes Erreurs. Paris 1924.
L' evolution et la psychologie héréditaire.
Georges Linze: Les Comparées. Liège. Un portrait de poète par Luc Lafnet.
Vincio Paladini: Arte d'Avanguardia Futurismo. Roma 1923. Edizioni de „La Bilancia“.
Maurice Casteels: Sander Meykamp. Bruxelles 1924. Roman de notre époque. Edition L'Equerre.
Луначарски: Пролеткулт. Културни задаци радничке класе. Наклада „Атос“, издање библиотеке „Два Јелена“ — Београд.
Клара Цеткин: Жене и Студенти. Београд 1924. Издање С. Б. Цвијановић.
Десанка Максимовић: Песме. Београд 1924. Издање С. Б. Цвијановић. Насловни лист Пјер Крижанић.
Август Стриндберг: Књига љубави. Београд 1924. Издање И. Ђ. Ђурђевић.
Верхарн: Ковач. Поема. Софија 1924. Ауто-ризовани превод Геа Милева. Издање „Пламк“.

Le Zenitisme Belge

Un des plus modernes poète Pierre Bourgeois à écrit dans la belle revue „7 Arts“, à l'occasion de la nouvelle poésie belge, les mots suivants:

L'aventure mérite d'être applaudie, encore du'in-égale. Hantises intellectuelles sont parfois prolongées par un besoin de mélodrame poétique. L'odieux acoquinage! Des lieux-communs subsistent; boitent certaines images scientifiques. Mais qu'importe la poursuite rageuse si l'idéal gîte haut! Parfois, Vander Cammen s'exprime selon le dur élan prophétique d'une expérience fervente. Je songe notamment au poème intitulé *Tempête* que je me plais à citer intégralement:

TEMPÊTE

La poussière s'est levée au ras des champs
j'ai courru,
et je suis tombé dans le chemin creux
comme un lièvre poursuivi
et mon corps a tracé la tangente du fossé!

La poussière passe sur mes cheveux,
y laisse un peu comme une vermine
et tourne et vrille
vers les mondes de mon Zénith.

Ces mondes! ces mondes! ce Zénith!
où sont-ils sur le socle du Nadir?
Sûr qu'ils ne tournent plus
ou qu'ils sont paraboliques.
Est l'Espace? Il croque sous ma dent.

Le fossé se déplace comme un mur qui s'effondre
et mon corps le suit en oblique.
La poussière est neuve toujours
Désagrégation:
On dirait que ma chair aussi
se donne à la tempête.
Les atomes éclatent
et c'est du pollen de la grande fleur du monde
pour féconder mon isolement.

L'invisible vent remplacera le soleil jusqu'au soir
dans son oeuvre génératrice.
Demain, l'autre fleur du monde s'ouvrira,
les racines dans le Nadir
et la trajectoire de ses feuilles aux quatre points
[cardinaux].

Et moi? }
oublié! } matière organique, germen.
Attente. }

Edmond Vander CAMMEN — Bruxelles

Rudolf BECCING - Berlin

Maquette

БУРА ЈАНОШЕВИЋ

БЕОГРАД, ПАЛАТА АКАДЕМИЈЕ НАУКА

ТЕЛЕФОН 27-98.

ОДЕЛЕЊЕ ЗА ГАЛАНТЕРИЈУ.

Највеће сироваришће женских, мушких и дечјих чарапа, сваковерних рукавица, женског и мушког рубља, креветског рубља, крајни и манжетни, кравајни, депних марамица, пораменица, и подвеза, појаса, ручних шорбица. мидера и „soutien-gorge“-а, косиша за купање, огршача и пижама за плажу, кишобрана, сунцобрана, и „en tous cas“ — амрела, француског мириса, воде за шопалешу, колоњске воде, пудера, помада, сапуна и паста за зубе.

ОДЕЛЕЊЕ ЗА : : : : :

ЖЕНСКУ КОНФЕКЦИЈУ.

Велики избор најмодернијих женских ко-сшима, капуша, шифоних, свилених и маркизејских хаљина, вечерњих и балских хаљина, венчаница, сваковерних блуза, дџемпера и жакета, сукања и јушарњих хаљина.

Капуша и жакета од крзна, коља-а од крзна, кожица и крзна на мейар.

BELGRADE, KNEZ MIHAILOVA 35

G. YANOSHEVITCH

TELEPHON 27-98

Садржај — ZENIT — Sommaire

Бр 26—33 N.

Љубомир Мишић: **Барбарогеније** — Зенитозо-
фија — Louis Lozowick: Слика — Бранко Ве-
пољански: **Весела синагога** — Simon Felshin:
Jardin de Luxembourg — Андра Јутронић: **Осва-**
јање облака — Stevan Živanović: **Patrloranto-**
mima — Грегориј Петников: **Песме** — Paolo Buzzi:
La morte di un signo — Behrens-Hangelar: **Слика**
— Voskovec: **2300 hod** — Клек-Мишић: **Слика** —
Marijan Mikas: **Put do jedne spoznaје** — Jozef
Peeters: **Линорез** — Sofronio Pocarini: **Cocaina** —
F. R. Behrens: **Moskau** — Ruggero Vasari: **Esse Homo**
— E. Dictonius: **Anno Domini 1921** — Jozef Peeters:
Катихизис пријатеља уметности и Лино-
рез — Војислав Авакумовић: **Песма** — Лав Троцки:
Лењин са сликом и гробницом — L. Mititch:
Mots dans l'espace — Манроскоп: Бранко Ве-
пољански — Паника под сунцем — Прва међуна-
родна изложба нове уметности у Београду —
Библиографија. Зенит-Галерија Нове Уметности
— Revues — Livres.

ODGOVOR NA PITANJE

Da li ste razumeli arhitekturu kuće kojoj smo se divili? Arhitektonska umetnost delovala je na vas, i ako ne razumete arhitekta. Vi ne razumete „nas“ zenitiste, futuriste, kubiste — kako vi to već nabrajaste! Dabome da ne razumete! A, morate znati, da vaše glave to ne moraju baš ni razumeti. Mi ne pišemo i ne slikamo, da nas svi razumeju. Nije svako za umetnost! Vi ne razumete ni Dantea, ni Njegoša, ni Šekspira, ni Getea, i ako se pomažete sa hiljadu komentara. Ne razumete vi ni Jovana Dučića, ni Tresić-Pavičića, ni Polić-Kamova, ni Lazu Kostića a ni Gvida Tartalju....

Umetnost morate osećati. Pesmu morate osećati. Slika mora probuditi u vama umetnički osećaj. Umetničko delo mora delovati na vas. To je važnije od bukvalnog razumevanja. Za razumevanje potrebno je studiranje.

Vi velite da razumete „vaše“ pesnike! Dozvolite mi, da u to posumnjam.

Kada ste bili deca, mati vam je kraj kolevke pevala „vaše“ pesme, ali vi ih onda niste razumeli. Docnije, u osnovnoj školi pevali ste i čitali „vaše“ pesnike. I ako vam je učitelj pokazivao lepote i tumačio ih, malo ste razumeli. U srednjoj školi, vi i vaš profesor, čitali ste možda malo teže „vaše“ pesnike i njihove komentare, ali ipak niste dobro a niti sve razumeli.

Da vam je mati kraj kolevke pevala zenitističke pesme; da vam je učitelj tumačio zenitističke pesme; da vam je profesor komentarisao zenitističke pesme, vi bi te pesme danas razumeli isto toliko, koliko i „vaše“ pesnike. Da li bi zenitistička poezija na vas i delovala, stoji do vas, kao što stoji do vas, da i pesme „vaših“ pesnika deluju na vas.

Andra JUTRONIĆ — Sombor

Благо онима који су луди

Са далеких завејаних степа послаћу вам
Поздраве несрећног детета
Хиљаде година носим их на темену.
Искуство је покрај мене прошло као
Аутомобил зачараног банкара.
Једном сам запао у блато. Жуто — смеђе
Мој ум беше бара — млака вода,
Под ногама ми још стењу лешине
О, како је мрско и одурно јашити по њима.
У најлуђем цыку ја морам певати.
Очи су ми од чежње искочиле.
Ох, да м' је полука до космоса,
Ох, да ми је воз до вечности
Па макар имао и разлупане прозоре.
Само једном — живот.
Само једном — трк око земље!
Пљујте по мени јер
Ја ћу се борити.
Презрите ме јер
Ја ћу бити злочинац за друге.
Одбаците ме јер
Ја, ја ћу вас одбацити.
Када заспим Христос ће ме покрити.
Ја знам. Моја река је вртлог љубави
Још сам болан. Грчим се.
Још је нема успавана снага човека.
Боле ме бог. Разрушићемо небеса:
Много бића живе у мени
И свако гледа са безброј очију
О, ја ништа не видим.
Када ћу све видети?
Ко ће из мене исећи моје болесно срце?
Ха, анатоми! Који сме?
Ко ће ме опити? Ха, крчмари!
Што ме не убијете људи? Ха, злочинци!
Здравље — снага — живот — љубав

Живот — Зенит

Доћиће ја знам. Мора.

Мора!

И то велика прекоокеанска мора
Вера ме разациње. Чудо. Нада рује ко прв.

Ја ћу да полетим

За крв људи. За све.

За људе!

Војислав АВАКУМОВИЋ - Београд/Земун

IGNOTUS
D. D. ZAGREB

REBELLE TOI

Le jour est l'oeil d'un chacal
Pourquoi-t-ont faim les yeux des ténèbres
Le jour a faim des barricades
Rebelle toi
Le ciel est la chemise d'un fou
Les grands chemins rongent le soleil
Nous construisons les tours balcaniques
Helas! Europe
Tes chemins vont désirer des Balcanais.

Branko Ve POLIANSKY — Belgrade

MENDECSOHN

Джистајнова кула

НОВИ СИСТЕМ ГРАЂЕЊА

Обрађивање грађевинског материјала, које се је пре вршило преко занатлија, врши се данас брже и јефтиније помоћу машина. Сам начин грађења остао је занатлијски. Ово занатлијско грађење мораће да се макне новом систему грађења.

Ево, уобичајени начин грађења: фасадни зидови слажу се од многих малих и ситних делића. Формат и тежина цигле, слагање цигле, све је то настало путем заната. Плафони се састављају од многих комада, од дасака и летава. Ово састављање такође је настало путем заната. Ван сумње је, ово занатлијско носи са собом случајност: случајности су удаљавања, несавлађивања, а то исто штети, сентиментално је.

Модерно грађење надомештава: 1.) Занатлијско са машинским. — 2.) Производно-индивидуално са колективним, нормализованим. — 3.) Случајно са ексактним.

1.) У место расипања снаге — што је нужна последица све дотле, док сваки појединац гради сопствене и нарочите куће — на место овога има да дође нормализован тип, какав настаје путем заједничког искуства и знања, за сада још појединих снага.

2.) У место дражи случајнога, романтичког старог начина грађења, ступиће лепота ексактно организованог новог система грађења.

3.) У место романтике старења и распадања, изблеђивања боја и оксидирања метала, ступиће отпорна способност нових материјала, јасне и слободне снаге, у свом производном бићу.

Старо грађење било је комбинаторно-сложено. Грађевине су грађене са многим комадима. Код најранијих грађевина комади су само слагани један на други. Сваки комад почивао је на другом а исто тако носио је следећи. Сваки сам за себе, био је готова целина, са сопственом напетостју и сопственим снагама. Унутрашња једнакост делова испољавала се је у опетовању једнаких или истоветних мотива.

Ознака старих грађевина је фуга као условна међа — сваки део за себе са својом ниансом и својом формом.

Модерно грађење конструише и организује. Грађевина као састављање више не постоји. Настаје органско тело и целина. Доњи део, део за себе, нестао је. Сопствени центар и сопствене напетости отпадају — остаје само заједнички орган са својим функцијама, својим напетостима и својим снагама. Модерно грађење нема шава — оно је израз снага, које обухватају целу грађевину. Модерно грађење долази до једног новог система, оно следи притиску економије. Архитект прима задаћу — чист од естетских традиција — не бринући се о настојању формалне лепоте. Нови архитекта даје тој задаћи елементарно и право решење.

Архитект П. Т.

CRI N. 6

Facheux fauché
moi
je ne vous dis que ça
quand on sera riche
Cependant je fais des noeux
pour mon système nerveux
Essayer le système D
système Deux
Dieu-système
thème vieux.

M. SEUPHOR — Anvers

Госпођи Европи у албум

Руше се дувари шашавих снова
Од безграничне глупости дигло се море
Прште бомбе и запуцаше револвери
Хеј порото
Куда те одведе бајби мозак на дику

Чехословачке

И невине девице Лозане?
Опет: ој Србијо туго моја: Водем те
А ти мене као копље — ребра.

ХЛЕБА — ХЛЕБА!

Па зр ја не би пуцао и
Викао у кратер Везува да зазвони Европа
Имам само једно срце
И то хоћете ишчупати

До ђавола! Пуши се мозак
Енглези граде пацифистичку Европу
Европо! Рађаш само лажи

Тако вели РАДИОГРАМ са АВАЛЕ
СЛАВОЕКСПРЕС!

Стеван ЖИВАНОВИЋ — Загреб

У припреми

Љубомир МИЦИЋ: ГЛАВА У ТОРБИ

Роман балканских гомила

Nachgeholtes Liebeslied

Deine Augen lachen
Dein Zimmer singt
Süss tanzt der Mai
Schwazer Scheitel gleitet
Blicke scheuen
Locke spielt
Dort die Hügel
Die flache Wiese
Das also ist die Welt

Desperado

Wenn der Schnee hereinschien
Hinter säuselnder Hecke
Warst Du
Ein grüner Zweig
Ein verliebtes Mädchenlied
Nie wieder

Die lacht

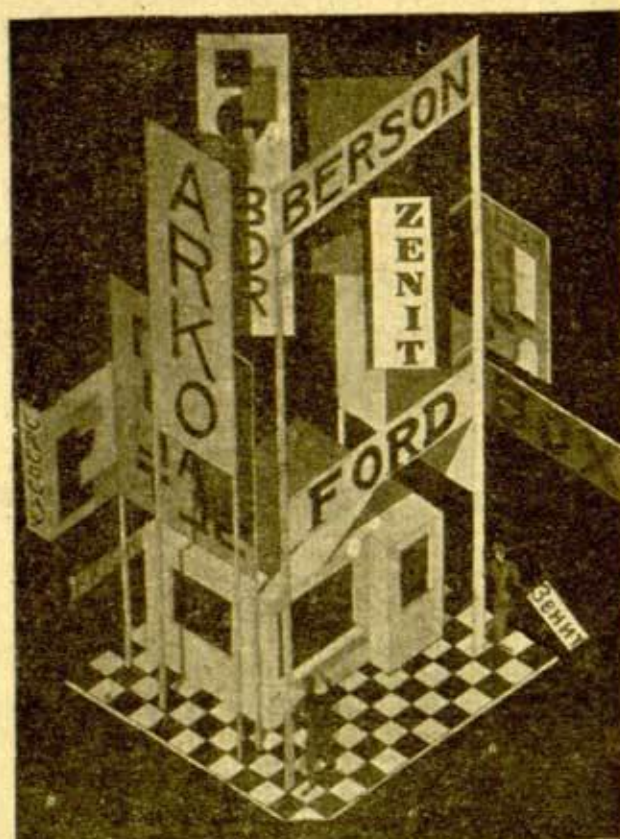
Eisrinde
Jubelt
Blinder Wind
Die Augen eines Verliebten
Ersterben

F. R. BEHRENS — Berlin

Kupanje Barbarogenija

Da budemo jasni
Nismo mi za piljarice, leševe i mumije
Vi morate umreti
Davno već ste na smrt osuđeni
Dosadilo je okretanje na vrteški
Dosadilo je gledati kilavu decu i medene konjiće
Uvek se javlja mrtvačka muzika
I doboš udara — ala je lep ovaj svet!
Odsečenu glavu magarca
Staviću na vrat modernog pesnika
Možda ćete onda u plamenovima
Videti spektar svojih praznina
Meni se zaista žuri
Treba svinje otpremiti na drugi svet
Velika dobrota nije za malene ljude
Po koji put dobro je zapečatiti svoje s se
Hej napred
Gvožđe u rukama
Okupan dolazi barbarogenije.

Marijan MIKAC — Belovar

JO KSEK

РЕКЛАМЕ
РЕКЛАМЕ

МОДЕРНА РЕКЛАМА

У савременом друштву реклама је постала нуждом. Реклама је последица конкуренције. Реклама делује на публику путем непосредног саопштавања — јаче пропагандом а још јаче самом сугестијом. За једну рекламу, која је свесна свога циља, пре свега је потребно, сем јасног познавања становитог материјала, психолошко познавање ствари.

1. Планат

а) *пошребно је робу именовати* — што се саопштава помоћу текста.

б) *пошребно је робу показати* — што се врши помоћу фото-механике.

Објашњење: динамички израз датог материјала у речима, мора бити изражен само у једном смислу. Све споредно треба одбацити. Познавање публике пружа јемство, да ће имена и кратке реченице остати у памћењу, док напротив, свако претрпавање речима, само шкоди. Како има да се распореди текст и како има да се раздели на плакатском пољу, знаће се, ако се води рачуна о самом „читању“ и о ономе како се чита. Надаље, да ли

се уопште чита или се распознају само речи, име или фабрика.

Боја и форма служе зато, да текст буде читак у потпуној мери т. ј.

1) *свако напуштање читкости због боје грешка је.*

2) *свако напуштање читкости због форме, грешка је.*

Закључак: Свака љупка линија, свака нежност и нијансирање боја, сасвим су опречни сврси рекламе и могу јој само шкодити.

Треба знати да је модеран човек (нарочито онај велеградски) преплављен написима и плакатима. Зато је најцелисходније робу показивати уместо да се само именује. Потребно је фотографско показивање предмета или његово дејство или обоје заједно треба да испуни површину плаката или огласа. Рекламирали предмет треба да носи саму фирму или заштитни жиг фабрике. Са својим видним елементима предмет се утисне у сећање пролазника или читаоца. За ову сврху мора се предпоставити фотомеханичка репродукција, свакој мање или више, спретно цртаној или сликаној репродукцији. Предпоставља се: егсактно — магловитом, стварно — имитацији. Несумњиво овим путем има да се развије модерни платак и модерни оглас:

- 1) савршена организација читавог текста, боје и форме, све то развијено до потпуне снаге дејства.
- 2) фотомеханичка репродукција предмета.

А В С

† Валериј Јаковљевич Брјусов. Чувени песник руског симболизма умро је у Москви. Ми ћемо о њему донети један есеј из пера нашег сарадника Иље Еренбурга.

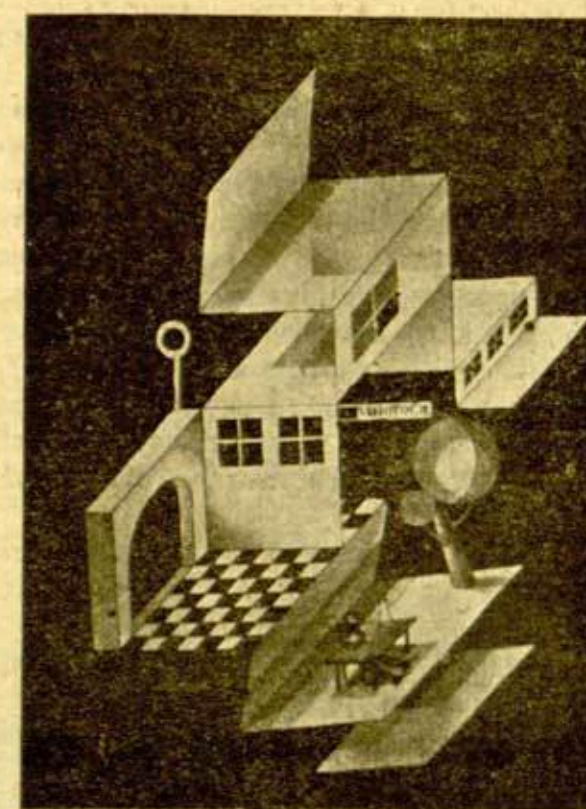
† Виктор Ковачић. Прошлог месеца умро је у Загребу, једини наш модерни архитекта, васпитан у духу нове уметности и у принципима урбанизма. На њега је много утицао чувени архитекта Адолф Лос. Није волео Пелцига, можда за то, што није могао сасвим да га се ослободи.

Поводом револуције

Вал духовног народног препорода утапа све непокретно и мртво у дубине заборавља. Он одбацује из широког корита живота шуље и неважне људе, он носи све живо и будно, са својим веселим током и чисти човекову душу од љуте прашине старог живота... Али оно празно и шуље, које за себе не налази више места на свечаности новог живота, ипак не осећа жељу, да се измири са потребом своје пропасти. Оно жели, да какад потсети да је још живо, и пошто незна да каже ништа паметнога, говори глупости...

Тако је нпр. недавно један стари шаљивчина маловарошке публике објавио у новинама једну малу римовану шалу, у којој се, на увесељење читаоца руга песнику Баљмунту. Незнам, зашто је било потребно овако штогод објавити у једном озбиљном листу. Ми-слим, да је то учињено само због тога, да се публика сети аутора и да му се насмеши. Публика која воли да прима милостињу, за цело је испунила скромну жељу шаљивчине. Не би се требало ни приметити овај сићушни потез једног малог човечуљка, али у њему лежи нешто скривено, што је значајније од целог тог човека. У томе лежи потез, који обележава изумирање малограђанске душе. Увек неискрени — малограђанима фали свака вера у искреност људи.

Они, који мере живот са уском и кратком мером свога егизма, нису у стању да разуме, како је могао Баљмонт објавити своје песме у једном листу радничке партије. Они су навикли, да радника посматрају као човека, који припада нижој раси, па чак и сада, када је радник вратио слободу њиховим језицима, још увек не виде у њему свога ослободитеља. Њиховим трулим душама није приступачно песниково одушевљење о снази радника. Необразовани и груби, они не знају, да је Баљмонт већ давно њихов лењи и безбојни живот изложио проклетству и отрову презира — овај живот који је испуњен кукавичлуком и избледелим речима маскиране лажи, овај отужни живот полумртвих људи. Њима остаје неразумљиво чисто одушевљење песника, који је најзад угледао храбру и срчану армију градитеља једног новог, лепог и слободног живота. Они у својим душама не могу да свате весеље човека, који најзад почиње осећати, да на овој земљи има још и других људи сем малограђана који су отровали сав његов живот. Они не могу да свате човека који почиње да осећа снагу пролетера, коме он пружа срдчан поздрав песников. Душа малограђана: мален и мастан буђелар, добро награван похабаним парам — у стању је да приме злато поезије тек онда када је

JO KSEK

L'Auberge
Крчма

прешла баждарење многољубљеног критичара, који пажљиво чува малограђанску душу од свега, што би могло да смета њеној мртвој равнотежи.

Пријатно је видети непријатеља богаља. Од различитих људи примио сам неколико писама. Сва су писана у једном хистеричном тону. Из њихових редова избија таман и тескобан страх. Јасно се осећа, да они, који су та писма писали, преживљују тешке часове и дане, види се, да многе горке и мучне мисле растргавају њихово срце, и терају њихов сан. — „...Што се је догодило с овим добрим руским народом, зашто је наједном од њега постала крвожедна дивља звер?“ — пита ме једна дама, чије је писмо писано на скупој парфимисаној хартији.

„Заборављен је Христос и његова наука, обешчашћене су беседе о љубави, нестало је поштовања према човеку“ — саопштава ми мрко, „племић Ф. из С.“ И он се припитује код мене „јесте ли ви задовољни?“ „Где су плодови беседа, о љубави према ближњима? Где је утицај школе и цркве?“ — пита ме Ц. Бронтајн из Гомбова. Једни псују и грозе се смрћу, други се туже и само завијају — сви су узбуђени, свима је тешко, свима је мучно и тескобно, што морају живети у овим узвишеним, трагичним данима. Не могу да одговорим сваком појединачно, и зато одговарам свима заједно.

Дошли су дани одмазде, моја господо, дани одмазде за вашу злочиначку равнодушност према животу народа. Све што осећате, све што вас мучи — заслужили сте. И ја могу, да вам кажем само једно, — само једно да вам желим — да можете још дубље и са још већом

снагом примити, сватити и проживети сав ужас овога живота кога сте ви створили.

Нека бију ваша срца пуна страха, нека буне ваш сав сулуди снови, нека све што се у нашој земљи дешава лудог и страшног, нека вас пече као ватра — ви то заслужујете. То ће вас уништити или ће можда прочистити све оно здраво и поштено, што је још преостало у вашој души, коју сте тако мало неговали, од прљавости и простоте која се је у њој угнездила. Можда ће да очисти вашу душу, коју сте напунили појудом, похлепом за влашћу, са лажи и свом могућом нечистоћом.

— Госпођо! Ви желите, да знате, што се је догодило са народом? Стрпљење је навршило меру. Он је дуго ћутао, дуго се је мирно подвргавао сили, дуго је устрпљиво носио на својим ропским леђима сав ваш живот и сада — не може даље. Он задуго, још није збацио сав терет који му се је силом наметнуо — ви сте се прерано уплашили, госпођо. А зашто? — говоримо искрено — зашто да народ не буде дивља звер? Што сте ви учинили, па да то не буде? Јесте ли поучили народ нечем паметном? Јесте ли ичег доброг посејали у његовој души? Целог свог живота одузимасти сте му рад, његов последњи залагај хлеба, све сте му одузимасти, једноставно и лако, одузимасти сте а да нисте сватили, да узимате. Живели сте а да се нисте питали — од чега? Чијом снагом ви то живите?

Са раскоши ваших тоалета изазивали сте завист сиромашних и несрећних. Када сте на селу живели поред мужика, гледали сте на

њих као на људе једне ниже расе. Али они су све разумели. То су прилично танкоћутни и нимало тако зли људи, али ви сте их најзад учинили злим. Та то је врло једноставно: кад ви на очиглед разбаштињених славите свечаности, то од њих нисте могли очекивати захвалност. Ваша музика, ваше песме, нису могле оплеменисти гладнога, ваше милостиво-презриво понашање према мужику, у његовој души није могло одхранити поштовање према вама. Што сте учинили за њега? Јесте ли се побринули, да постане мекшег срца? Учинили сте га страшним. Јесте ли пожелели да постане паметнији? На то нисте ни помишљали. За вас је мужик био теглећа марва. Каткада сте се забављали с њиме, као с кавчим дивљаком, али у њему никада нисте видели човека. Које чудо, ако је он за вас дивља животиња? Госпођо! У вашем питању не изражава се само непознавање живота, у њему лежи лицемерство грешника, који је већ осетио да је згрешио, али који неће још, да искрено призна своје грехове. Ви сте знали, ви нисте могли а да не видите, како живе мужик. Човек који је бијен мора пре или касније да се свети. Човек, с киме се није имало милосрђа, не познаје милосрђа. То је јасно. Још више него то — то је праведно! Та разумите ме — не лежи страшно у томе што се бије, већ у томе, што се не може другојачије него да се бије. Не лежи страшно у томе, што се нема милосрђа, него у томе што се не може имати милосрђа. Како можете да тражите милосрђа од срца, у које сте сејали освету?

(Свршиће се)

Максим ГОРКИ

МАКРОСКОП

Зенитизам у свету. Пољски међународни часопис „Blok“, у специјалној свесци бр. 6—7, која је посвећена водећим савременим идејама у свету, донела је и чланак „No Made in Serbia“ од Љубомира Мицића (Види „Зенит“ бр. 26-33 „Зенитозофија“).

Надаље, велики белгијски дневник „La Wallonie“ доноси чланак „L'Expression internationale de l'art“. Написао га је уважени белгијански песник Georges Linze и вели: „Сви континенти, све расе раде заједнички — измене су већ тако рапидне а границе тако обичне, градови тако близи, да интернационализација доиста постоји и она није више само идеја“. За потврду овога мишљења наводи писац само ове часописе: „Europe“ (Paris), „Blok“ (Varsovie) и — „Zenit“ (Belgrade). Цео један пасус посвећен је „Зениту“ где се нарочито подцртава, његова „борба за балканизацију Европе“.

Румунски часопис „Contimporanul“ бележи нову појаву „Зенита“ и обраћа нарочиту пажњу на Мицићеве „Речи у простору“ које су биле објављене на француском језику и у Светској Антологији.

Нова уметност примењена у животу. И против одлучне воље свих непријатеља нове уметности, она је нашла своју примену у животу. Многи пролазници са београдске калдрме ни не слуте, шта има Београд и како је чудним стицајем околности нова пластика нашла своје отмено склониште у елегантним изложима конфекционе радње Ђуре Јаношевића, у палати — Академије Наука. Оне женске фигуре, које се дневно виђају без главе, без груди, без ногу и без руку израђене су по нацрту немачког скулптора Рудолфа Белинга, једног од маркантнијих следбеника чувеног скулптора Александра Архипенка. Сви ви који се ругате, и надаље без страха можете посматрати елеганцију нових форма и линија у изложима Г. Ђуре Јаношевића, али од сада обогатени са једним новим знањем — које вам опет ми пружамо. За нову уметност више је заслужио Г. Ђура Јаношевић него Г. Богдан Поповић, професор Универзитета.

Умирање Бранислава Нушића. Дана 6. новембра почео је да умире Г. Бранислав Нушић, овећани шаливи писац — у свим позориштима од Соче до Вардара.

Зенитисти на међународним изложбама. По узору на прошлу Зенитову изложбу, отвара се 1. децембра прва Међ. Изложба у Букарешту и у Берлину. На обе изложбе позвана је и Зенитова група, да узме учешћа.

Међународне анкете. Чешки часопис „Bytová Kultura“ (Wohnungs-Kultur) позвала је на своју анкету и нашег уредника Г. Љубомира Мицића. Његов одговор биће објављен на немачком и чешком језику а такође и на српском у следећој свесци „Зенита“. Такође француски часопис „Philosophies“ расписао је анкету „Votre meditation sur Dieu“, на коју је такође позван Г. Мицић. Бележи Пољанскову „Паника под сунцем“.

Јубиларна изложба „Ладе“. Један жалостан јубилеј скромних уметника (надамо се да њихове претензије нису велике) пао је блш у дане, када је један дошљак и шибер сликама доживео у Београду редак јубилеј краљевских почести и големих новчаних признања. Сраман је овај догађај, колико за бзкалинску средину једне велике вароши, толико и за Уметничко Одељење, које издаје неквалификоване квалификације једном кичеру Ханзену. После овога, с пуним правом и трговци сликама у „Извозној Банци“ могу захтевати званичне квалификације, јер ваљда није потребно наглашавати, да се далеко бољих слика налази код њих него су слике овог штићеника „Јадранске Страже“. Сада тек, неколико речи о самој изложби „Ладе“. Зар је то уметнички биланс двадесетогодишњег рада? Са жалосћу се мора констатовати јасна беда у области сликарства и пластике, са којом смо имали прилике да се упознамо на овој изложби. Без разлике, сви се излагачи боре искључиво са занатом. Ни један од њих, ни мртви ни живи, није успео да савлада занат. Тек после савладаног заната, може се приступити уметничком стварању. Пре тога ослобођења као и ослобођења од романтике, сентименталности, литерарности и свих оних немогућих заблуда, које у опште немају везе са ликовном уметношћу — нема уметности. Да не говоримо сасвим негативно и сасвим неповољно о представницима овог неизрецивог дилетантизма (јер имамо у овом случају и социалних обзира) споменућемо њих двоје који заслужују скроман изузетак! Ана Маринковић (са пејсажом „Стари Београд“ бр. 30) и Милош Голубовић („Девојчица у Пољу“ бр. 9 и „Мајка из Шумадије“ бр. 10). Ово је повољна реч само о наглашеном сликарском таленту, а нипошто о сликарској уметности. Срамота је школско незнање тумача Н. Вулића.

Изложба Мале Антанте Жена. Безусловно је непријатно ући у изложбу, а имати осећај као да смо ушли у несимпатичну трговину, где вас силе да будете купац — па макар били и празних џепова. Од свега шаренила и незнања с којим смо се срели, (незнадоше нам рећи, одкуд

у Слооачкој косовски мотиви!) најпрајатнија је била соба, чији центар беше мангала а десни угао миндерлук.

У сликарском одељењу запажају се слике двеју талентованих аматерки (гђа Ана Маринковић и г-ђица Дујшин) сем ритмичких и једино добрих цртежа сликарке Анке Кризманић из Загреба. У одељењу књига грохотом смо се смејали једном јадном „песнику“ са дугом косом, који је назначио на својој фотографији, да је између осталих, сарадница и шаливога листа „Коприва“. Запазили смо и врло добре фотографије г-ђе О. Clement из Загреба.

Народно Позориште. Ми заправо незнамо, зашто се наша позоришта зову народна, а сваком паметнијем човеку је јасно, да она са народом немају ништа заједничког. Можда је „Свадебни Марш“ неки народни и национални комад? Ради тога, а можда и ради бојача што сукње носе (мислимо на глумицу г-ђицу Бобић) однео је Г. Предић гаће на штапу. Она несрећна „Политика“ са својим свевидом Г. Милићевићем! Он кад гађа баш ретко да промаши. Тако и овај пута, јурну куршум равно у чело бившег управника Милана Предића. Добро је то. Та он је на силу хтео да нам из Загреба доведе Бранка Гавелу, једног ноторног сценоскопског плагијатора, надасве неписменог и неспособног позоришног човека. А успут, нека се не заборави, да је Бранко Гавела један национални ренегат, који се само из ниских мотива одрекао православне вере и примио католичку — све уз образ једне угледне и старе српске загребачке фамилије, која га од тада уопште не позна. То је било онда када је то доиста била велика и морална срамота.

ВАПИЗАМ

Нико нема што Вапа имаде!
Вапа има фабрику хартије,
Вапа има државу ортака,
Вапа има славу Србадије,
Вапа има порекло јунака,
Нико нема што Вапа имаде!

Вапа има срце од опанка,
Вапа има милионе пуста
Вапа има друштво професора,
Вапа има и бркове густе,
Нико нема што Вапа имаде!
Хај!
Што је Милан Вапа, то се зна,
Амо паре — живела Шумадија!

Мих. П. Петковић и Комп. — Београд — Теразије 38

ЗЕНИТ

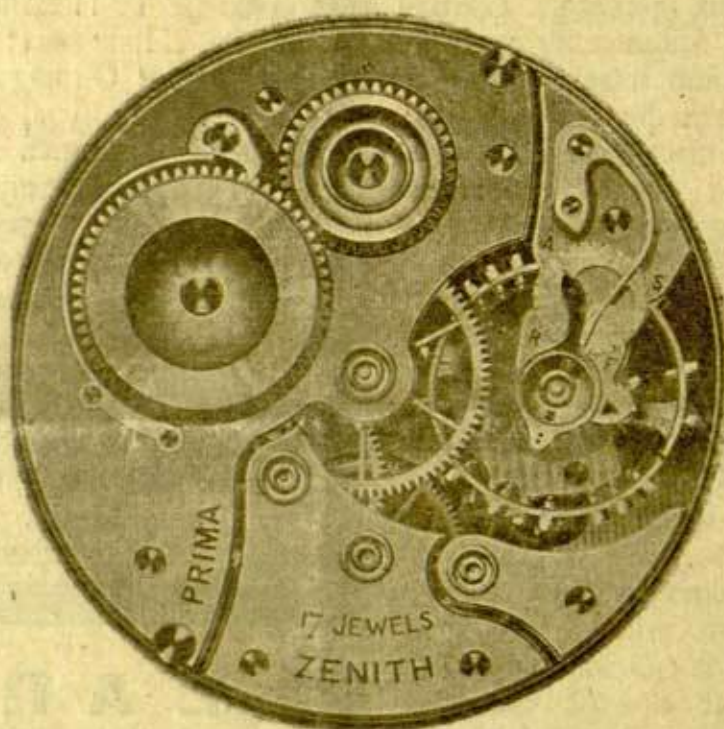
НАЈБОЉИ ЧАСОВНИЦИ НА СВЕТУ

СВАКИ МОДЕРАН ЧОВЕК МОРА
ИМАТИ САМО ЗЕНИТ-ЧАСОВНИК

ЗЕНИТ

РЕКОРД У ТАЧНОСТИ

ВЕЛИКА СВЕТСКА НАГРАДА
ПАРИЗ 1910

ZENITH

LE MEILLEUR MONTRE DU MONDE

CHAQUE HOMME MODERNE DOIT
POSSEDER LE MONTRE ZENIT

ZENITH

MONTRE DE PRECISION

GRANDE PRIX DU GLOBE
PARIS 1910

Mich. P. Petkovitch et Cie — Belgrade — Terazie 38

Штампарија „Југославија“ М. Недељковића, Бранкова ул. 7. — Београд.